

T.C.
MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI

MEGEP

(MESLEKÎ EĞİTİM VE ÖĞRETİM SİSTEMİNİN
GÜÇLENDİRİLMESİ PROJESİ)

TÜM ALANLAR

SOSYAL HAYATTA İLETİŞİM

ANKARA 2006

Milli Eğitim Bakanlığı tarafından geliştirilen modüller;

- Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığının 02.06.2006 tarih ve 269 sayılı Kararı ile onaylanan, Mesleki ve Teknik Eğitim Okul ve Kurumlarında kademeli olarak yaygınlaştırılan 42 alan ve 192 dala ait çerçeve öğretim programlarında amaçlanan mesleki yeterlikleri kazandırmaya yönelik geliştirilmiş öğretim materyalleridir (Ders Notlarıdır).
- Modüller, bireylere mesleki yeterlik kazandırmak ve bireysel öğrenmeye rehberlik etmek amacıyla öğrenme materyali olarak hazırlanmış, denenmek ve geliştirilmek üzere Mesleki ve Teknik Eğitim Okul ve Kurumlarında uygulanmaya başlanmıştır.
- Modüller teknolojik gelişmelere paralel olarak, amaçlanan yeterliği kazandırmak koşulu ile eğitim öğretim sırasında geliştirilebilir ve yapılması önerilen değişiklikler Bakanlıkta ilgili birime bildirilir.
- Örgün ve yaygın eğitim kurumları, işletmeler ve kendi kendine mesleki yeterlik kazanmak isteyen bireyler modüllere internet üzerinden ulaşılabilirler.
- Basılmış modüller, eğitim kurumlarında öğrencilere ücretsiz olarak dağıtılır.
- Modüller hiçbir şekilde ticari amaçla kullanılamaz ve ücret karşılığında satılamaz.

İÇİNDEKİLER

AÇIKLAMALAR	iii
GİRİŞ	1
ÖĞRENME FAALİYETİ-1	3
1. İNSAN İLİŞKİLERİNİ DÜZENLEYEN KURALLAR.....	3
1.1. Görgü Kuralları	3
1.1.1. Toplumda Dikkat Edilmesi Gereken Görgü Kuralları	3
1.1.2. Giyinme Konusunda Dikkat Edilmesi Gereken Kurallar.....	4
1.1.3. Karşılaşma, Selamlaşma, El Sıkışma Konularında Uyulması Gereken Kurallar.....	4
1.1.4. Karşılaşma, selamlaşma ve el sıkışmada uyulması gereken kurallar şunlardır:.....	4
1.1.5. Tanışma ve Tanıştırılmada Dikkat Edilmesi Gereken Kurallar	5
1.1.6. Hitap Etmeye Uyulması Gereken Kurallar	5
1.1.7. Telefon Konuşmalarında Uyulması Gereken Kurallar.....	5
1.2. Gelenek ve Görenekler (Örf ve Adetler).....	6
1.2.1. Gelenek ve Göreneklere Uymanın Sağladığı Faydalar	6
1.3. Dini Kurallar	7
1.4. Ahlâk Kuralları.....	7
1.5. Hukuk Kuralları.....	7
1.6. İnsan Hakları	8
UYGULAMA FAALİYETİ.....	9
ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME.....	10
ÖĞRENME FAALİYETİ-2.....	11
2. KİŞİSEL İLİŞKİLER	11
2.1. İnsan Psikolojisi	11
2.2. İnsan Özellikleri	11
2.2.1. Beş Duyu	12
2.2.2. Düşünme.....	13
2.2.3. Öğrenme	13
2.2.4. Zeka.....	13
2.2.5. Duygu	13
2.2.6. Dikkat	14
2.2.7. Unutma	14
2.2.8. Merak	14
2.2.9. Kıskançlık.....	14
2.2.10. Gelişme.....	14
2.2.11. Davranışlar	15
2.2.12. Güdüler.....	15
2.2.13. Değer Yargıları.....	15
2.2.14. Şuur (Bilinç).....	16
2.2.15. Kişilik.....	16
UYGULAMA FAALİYETİ.....	17

ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME.....	18
3. BİREY VE TOPLUM.....	19
3.1. Toplumsal Gruplar	19
3.1.1. Aile Grupları	19
3.1.2. Aile Biçimleri.....	19
3.1.3. Komşular	20
3.1.4. Arkadaş Grupları.....	21
3.1.5. Meslek Grupları.....	21
3.1.6. Baskı Grupları (Sendika, dernek, siyasi parti vb.)	21
3.1.7. Oyun Grupları	22
3.1.8. Okul Grupları	22
3.2. Toplumsal Etkileşim	22
3.3. Toplumsal Rol.....	24
3.4. Toplumsal Statü.....	24
UYGULAMA FAALİYETİ.....	25
ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME.....	26
CEVAP ANAHTARLARI.....	27
MODÜL DEĞERLENDİRME	28
KAYNAKLAR.....	29

AÇIKLAMALAR

KOD	90KG00002
ALAN	Tüm Alanlar
DAL/MESLEK	Ortak Alan
MODÜLÜN ADI	Sosyal Hayatta İletişim
MODÜLÜN TANIMI	Toplumsal hayatta gerçekleşen insan ilişkilerini gözlemleme iş yaşamında, sosyal yaşamda, eğitim yaşamında ve kişisel gelişimde bilgi ve beceriler kazanma materyalidir.
SÜRE	40/32
ÖN KOŞUL	
YETERLİK	Sosyal çevresi ile etkili iletişim kurmak.
MODÜLÜN AMACI	Genel Amaç: Sosyal hayatınızda belirli kurallar çerçevesinde etkili iletişim kurabileceksiniz Amaçlar: <ul style="list-style-type: none">➤ İnsan ilişkilerini düzenleyen kurallara uygun davranabileceksiniz.➤ Çevrenizle sağlıklı kişisel ilişkileri geliştirebileceksiniz.➤ Toplumsal guruplarla sağlıklı ilişki kurabilecek ve geliştirebileceksiniz.
EĞİTİM ÖĞRETİM ORTAMLARI VE DONANIMLARI	Ortam: Sınıf, işletme, kütüphane, ev, bilgi teknolojileri ortamı, kendi kendinizle ve grupla çalışabileceğiniz tüm ortamlar. Donanım: Sınıf, televizyon, vcd., dvd., bilgisayar, kütüphane vb. materyaller
ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME	Modül içinde yer alan her öğrenme faaliyetinden sonra, verilen ölçme soruları ile sınıf içinde oluşan tartışmalar ve karşılıklı fikir alışverişleri sonunda kendinizi ölçerek değerlendireceksiniz.

GİRİŞ

Sevgili Öğrenci,

İnsan ilişkileri, toplumda önemli bir yer tutar. Sağlıklı ilişkiler kurabilen, dikkat edilmesi gereken kuralları bilen ve uygulayan insan, toplum tarafından sevilen, saygı duyulan birisidir.

Elinizdeki bu modül aile ve iş yaşamında, toplum içinde saygın bir yer edinmeniz için rehber olacaktır. Bu bilgiler sayesinde, insanlarla ilişkilerinize dikkat edecek ve daha çok özen göstereceksiniz. Toplum içinde, iş hayatında ve özel yaşamınızda haklarınızı bilecek, istek ve ihtiyaçlarınızı ona göre belirleyeceksiniz.

Her bölümün sonunda hazırlanan değerlendirme sorularını cevaplayarak öğrendiklerinizin pekişmesini sağlayacaksınız.

ÖĞRENME FAALİYETİ-1

AMAÇ

İnsan ilişkilerini düzenleyen kurallara uygun davranabileceksiniz.

ARAŞTIRMA

“İnsanlar giyimleri ile karşılaşılır, düşünce ve davranışları ile uğurlanır.” sözünün ne anlatmak istediğini düşünüp not alınız.

Telefonla görüşme kuralları ne olmalıdır? Araştırıp not alınız.

Din ve hukuk kurallarının toplum barışı açısından faydalarını araştırıp listeleyin, bunu sınıf ortamında tartışınız.

Toplumumuzu düzenleyen kuralların neler olduğunu çevrenizdeki kişilerle görüşerek öğreniniz, öğrendiklerinizi yazılı olarak sınıfa getiriniz.

1. İNSAN İLİŞKİLERİNİ DÜZENLEYEN KURALLAR

1.1. Görgü Kuralları

Görgü; bir toplumda var olan ve uyulması gereken saygı ve incelik kurallarıdır.

Toplum içinde olumlu ilişkiler kurabilmek için bazı kurallar vardır, bunlardan biri de görgü kurallarıdır. Kişilerin birbirleriyle karşılaştıklarında nasıl davranmaları gerektiğini belirleyen kurallar, konuşma, giyinme, yeme-içme yöntemlerini, iş yerlerinde, bayramlarda ve düğünlerde nasıl davranılacağını belirler. Görgü kurallarını çiğneyen kişi “kaba, tuhaf, bilgisiz ve görgüsüz” diye nitelendirilir. Bu nitelendirmelerin hoş olmaması nedeniyle insanlar görgü kurallarına uyma zorunluluğu hissederler.

Görgü kuralları, içinde yaşanan toplumun hukuk, din ve ahlak kurallarından tamamen ayrı değildir. Öyle ki her toplumun hukuk ve ahlak kurallarıyla görgü kuralları arasında yakın bir ilişki vardır.

Görgü kurallarına uyma insanlar arasında yakınlaşma, anlayış, hoşgörü ve dayanışma duygusu yaratır. Bu duygular ise insanları, toplumsal bütünlük ve dayanışmaya götürür.

1.1.1. Toplumda Dikkat Edilmesi Gereken Görgü Kuralları

Belli bir toplumda yaşayan kişiler, karşılıklı ilişkileri kolaylaştırmak için zamanla görgü kurallarını oluşturmuşlardır. Bu kurallar, toplumdaki gelişmişlik düzeyinin de göstergesidir ve insanların kendilerine saygı duymaları ile ilişkilidir. Bu sayede insanlar, başkalarına ait olan mektubu okumaz, özel konuşmaları dinlemez, başkalarının odasına kapı çalmadan girmezler.

1.1.2. Giyinme Konusunda Dikkat Edilmesi Gereken Kurallar

Giyinmek, insanları aşırı sıcak ve aşırı soğuktan korur. Temiz, özenli giyim, pek çok kişi tarafından takdir görür. Giyim sadece gereksinim değil, zevk işidir.

Giyimde dikkat edilmesi gereken kuralların bazıları şunlardır:

Kadın ve erkek kendisine uygun kıyafetleri seçmelidir.

Kıyafet seçerken kişinin yaşı, fiziki yapısı, cinsiyeti, mesleği gibi hususlar göz önünde bulundurulmalıdır.

Giyilen elbise ile kullanılan aksesuarlar ve renk uyumu, dikkate alınmalıdır.

Boyasız ayakkabı, ütüsüz ve sökükle kıyafetler giyilmemelidir.

İş yerlerinde; sade giyinmeye özen göstermek, aşırıya kaçmadan kendine yakışanı bulup giymek, kişisel bir tarz oluşturmak daha kişilikli bir giyim biçimidir.

Resmi toplantılarda koyu renk elbiseleri tercih etmek, toplantının yerini, zamanını ve özelliğini dikkate almak gerekir.

1.1.3. Karşılaşma, Selamlaşma, El Sıkışma Konularında Uyulması Gereken Kurallar

İnsanların birbirine selam vermeleri, insan ilişkileri açısından son derece önemlidir. Birbirini tanıyan insanlar, karşılaştıklarında birbirlerini selamlarlar. İş yerine, okula, arkadaş toplantısına gelenler kendilerinden önce gelenlere selam verirler. Selamlaşmada günün saatine göre iyi dilekler belirtilir. Ayrıca, kişilerin ilgilerini, sevgilerini, saygılarını göstermeleri açısından selamlaşma güzel bir başlangıçtır.

1.1.4. Karşılaşma, selamlaşma ve el sıkışmada uyulması gereken kurallar şunlardır:

Selamlama sırasında abartılmış konuşma ve davranışlardan kaçınılmalıdır.

Toplantı veya davetlerde önce evin hanımı, sonra diğer kişiler selamlanmalıdır.

El sıkışmada, üst makamda bulunanların veya yaşlıların önce el uzatmaları gerekir.

Gerek ilk tanışma ve gerekse selamlaşmada bayan, elini uzatmadıkça erkeğin elini uzatmaması gerekir.

Selamlaşma, baş eğilerek, el kaldırılarak, şapka çıkarılarak olduğu gibi sözle de olur. “Günaydın”, “İyi akşamlar”, “İyi günler” gibi.

Selamlanan kişinin yanında bulunanlar, selam vereni tanımasalar bile, selamlanan kişi ile birlikte selam almaları bir nezaket kuralıdır.

1.1.5. Tanışma ve Tanıştırılmada Dikkat Edilmesi Gereken Kurallar

İnsan ilişkileri tanışma veya tanıştırma ile başlar. Tanışma ve tanıştırmanın sosyal hayatta önemli bir yeri vardır.

Kişi ve gruplar birbirlerine takdim edilerek tanıştırılırlar. Takdim sırasında erkek bayana, küçük büyüğe, ast üste, memur amire, kızlar yaşlı bayan ve baylara, tek kişi gruba takdim edilir. Tanıştırılan kişi, tanıştırıldığı kişinin el uzatmasını beklemelidir.

Bir yabancı ile tanışmak gerekiyorsa, ona önce kendimizi tanıtmalıyız. Sonra ne amaçla görüşmek istediğimizi ifade etmeliyiz.

1.1.6. Hitap Etmede Uyulması Gereken Kurallar

Sosyal ilişkilerde bireyler, kişilere buldukları statüye göre hitap biçimlerini belirlerler. Eğer, bireyler arkadaşlırsa ve yaşlılarsa, birbirlerine adlarıyla ve “Sen” diye hitap edebilirler. Akrabalar ya da çok sık görülen büyüklerle senli benli ilişki kurulabilir. Bu ilişkilerde ise insanlar birbirlerinin yaşlarına, statülerine göre “anne, baba, abla, ağabey, teyze, amca” şeklinde seslenebilirler. Daha çok resmi kuruma dayalı olan ilişkilerde, okulda, iş yerinde, “Siz” diye hitap etmek gerekir. Ayrıca ünvanlarına göre de hitap etmek gerekir: “Öğretmenim, Müdür Bey, Savcı Bey” gibi.

Hitap etme sırasında, konuşurken el ve kolun aşırı sallanması, bağırarak konuşulması, argo sözcüklere yer verilmesi doğru değildir.

1.1.7. Telefon Konuşmalarında Uyulması Gereken Kurallar

Telefon konuşması belli bir eğitimi ve beceriyi gerektirir. Telefonla konuşurken uyulması gereken kurallar şunlardır:

Telefon eden, karşıdaki kişiye kendini tanıtmalı, görüşeceği kişinin adını vermeli,

Yanlış numarayı çevirme halinde özür dlenmeli ,,

Ölçülü ve nazik bir dil kullanarak uygun bir ses tonu ile konuşulmalı,

Sekreter aracılığı ile yapılan telefon görüşmelerinde astın telefonu üst makamda olana bağlanmalı,

Amir, bayan ve büyükle telefonla görüşmek gerektiğinde bunlar bekletilmemeli, konuşma sonunda telefonu kapatmaları beklenmeli,

Sabah 10.00’ dan önce ve akşam saat 22.00’ den sonra telefon etmemeye özen gösterilmeli

Telefonlar gereksiz yere uzun süre meşgul edilmemeli

Cep telefonları uygun olmayan yer ve zamanlarda (sinema, tiyatro, toplantı vb.) kapalı tutulmalı

Görüşmenin bitiminden sonra ahizeyi sertçe kapatmanın karşı tarafa hakaret olduğu bilinmelidir.

1.2. Gelenek ve Görenekler (Örf ve Adetler)

Toplumda, uzun zaman boyunca oluşmuş ve uyulması zorunlu sayılan ortak davranışlara “Gelenek ve Görenekler“ adı verilir. Töre kavramı, gelenek ve göreneklerin tamamını anlatmak için kullanılır.

İnsan, başkalarıyla olan ilişkilerini ve davranışlarını toplumun geleneklerini dikkate alarak düzenlemek zorundadır. Aksi halde, topluma uyum sağlamada sorunlarla karşılaşılır. Örneğin, Türklerde anneye, babaya, büyüklere karşı saygılı olmak bir gelenektir. Dil, din ve aile gibi değerlere geleneksel olarak saygı gösterilir.

Gelenek ve göreneklerin kökeninde toplumsal değerler yatmaktadır. Toplumsal değerler, bireylerin düşünce, tutum, davranış ve yaptılarında ölçüt olarak ortaya çıkar. Zamanla bu değerler, bireysel ve toplumsal yaşamın düzenini sağlamak için norm ve törelere dönüşür.

1.2.1. Gelenek ve Göreneklere Uymanın Sağladığı Faydalar

Bireyler, kendiliklerinden örf ve adetlere uyarlar. Bu alandaki sapmalar bazen toplum, bazen de birey tarafından engellenir. Başka bir deyişle, kuralın yaptırımını bizzat birey uygulayabilir. Bu durum, doğal olarak bireyin kuralla bütünleşme, onu kendine mal etme düzeyine bağlıdır. Bazı örf ve adetler, zorlayıcı yanlarıyla hukuk kurallarına dönüşür.

Gelenek ve görenekler, nerede, nasıl davranılacağını belirler. O nedenle ilişkileri kolaylaştırır.

Sosyal Yönden Faydaları

Toplumlardaki sosyal ilişkileri belirlemede ve kolaylaştırmada gelenek ve göreneklerin rolü oldukça büyüktür.

Gelenek ve görenekler, aile içi ilişkileri de belirler. Ailenin nasıl kurulacağı ile ilgili kuralları koyar. Evde kadın, erkek ve çocuklardan beklenen davranışları belirler ve sınırlar.

Öğretmene, yaşlılara, komşulara davranma biçimlerini, doğum ve ölüm karşısındaki davranışları belirler, sosyal yaşamı kolaylaştırır. Örneğin, ölüm anında yakınların ve komşuların yemek getirmesi, işlere yardım etmesi bir yardımlaşmadır.

Kültür Yönünden Faydaları

Kültür, insanlar tarafından oluşturulan maddi ve manevi değerler ile o değerleri ileriki kuşaklara iletmede kullanılan bir araçtır.

Kültürü, maddi ve manevi kültür olarak iki grupta inceleyebiliriz.

Maddi Kültür: Yapılarımız, tekniklerimiz, yollarımız, ulaştırma araçlarımız vb.

Manevi Kültür: Gelenek ve göreneklerimiz, ortak davranış ve tutumlarımız gibi topluluğa ait değerlerdir.

Toplum Barışı Açısından Faydaları

Gelenek ve görenekler yurtseverlik, kahramanlık, alçak gönüllük, kanaatkâr olma ve tutumluluk gibi değerleri içerir. Bu özellikler insanların birbirleriyle iyi ilişkiler kurmalarını sağlar. Toplumda barışçıl ve yakın ilişkilerin yaygınlaşmasında önemli rol oynar.

Örnek olarak, dostlarımızın özel günlerini anımsamayı (doğum günü, evlilik günü vb.) komşularımızla yardımlaşmayı verebiliriz.

1.3. Dini Kurallar

Din, insanın inanması gereken esasları ve yapması gereken davranışları belirler.

Dinler, koydukları davranış kurallarına uyulmasını, bazı yaptırımlarla sağlar. Böylece, inananların tutum ve davranışlarının uyumlu ve tutarlı olması amaçlanır. Din kurallarına uyulması, inanan insanlar için manevi bir huzur kaynağıdır. Uyulmadığı takdirde yaptırımı, ölümden sonra cezalandırılma korkusudur.

Din varlığını toplumlarda sürdürmektedir ve sürdürecektir. Din, insanın kendisi, Allah ve diğer insanlarla ilişkileriyle ilgilidir.

1.4. Ahlâk Kuralları

Ahlâk, bir toplumda yapılması ve yapılmaması gereken davranışlara ilişkin kuralların bütünüdür. Ahlâk kuralları, hukuk ve din kuralları gibi insan davranışlarını düzenler. Hukuk kuralları daha çok görünen davranışlarla ilgilenir. Ahlak kurallarıysa daha çok niyet ve düşünceye önem verir. Uyulmadığında yaptırımı, toplum tarafından ayıplanmaktır. Ahlâk kurallarının çoğu, zamana ve ortama göre değişir, din kuralları gibi sürekli değildir. Örneğin; eski yıllarda kadının pantolon giymesi ayıp karşılanırken şimdi normal kabul edilmektedir..

1.5. Hukuk Kuralları

Hukuk; kişilerin birbirleriyle ve toplumla olan ilişkilerini düzenleyen ve devlet gücüyle uyulması zorunlu hale getirilmiş kurallardır. Kanunların esas işlevi, anlaşmazlıkları usulüne göre çözümlenektir. Hukuk kurallarının uygulanması, devlet gücü ile gerçekleşir. Hukuk kurallarına uyulmaması halinde yasaların öngördüğü ceza ile karşılaşılır (para cezası, hapis cezası gibi).

Toplum yaşamını belirlemeleri açısından, hukuk kurallarıyla din, ahlak ve görgü kuralları arasında sürekli bir ilişki, hatta benzerlik vardır.

Örneğin hırsızlık:

Hukuk kurallarına göre suçtur.

Din kurallarına göre günahdır.

Ahlak kurallarına göre ayıptır.

İnsan hakları da genel hukuk kuralları kapsamı içerisindedir.

1.6. İnsan Hakları

İnsan hakları, devlet karşısında her insanın sahip olması gereken özelliklerin tümüdür.

İnsan Hakları Evrensel Bildirisi: İlk yazılı metin 1789 Fransız Devrimi 'nin yarattığı İnsan ve Yurttaş Hakları Bildirisi 'dir. Bu bildiri, evrensel nitelik taşıdığı için ondan sonra birçok ülke tarafından benimsenerek, başka anayasalara da esas olmuştur. Daha sonra bu bildiri yetersiz kalmış ve Birleşmiş Milletler örgütünde ele alınarak bir İnsan Hakları Bildirisi hazırlanıp yayınlanmıştır. (10 Aralık 1948). Türkiye de, 1961 Anayasası'nda bu hakların tümüne yer verilmiştir. Anayasamızın 14 - 34'üncü maddelerinde Türklerin kişisel hakları ve özgürlükleri, 35-34'üncü maddelerinde sosyal ve İktisadi hakları gösterilmiş ve haklar böylece anayasal güvence altına alınmıştır.

Kişinin yasal, maddi, manevi ve kişilik hakları şunlardır;

Bütün insanlar özgür, onur ve haklar bakımından eşit doğarlar. Akıl ve vicdana sahiptirler, birbirlerine karşı kardeşlik anlayışıyla davranmalıdırlar.

Herkes ırk, renk, cinsiyet, dil, din, siyasal veya başka bir görüş, ulusal ve sosyal köken, mülkiyet gibi başka bir ayırım gözetmeksizin bütün hak ve özgürlüklerden yararlanabilir.

Yaşamak, özgürlük ve kişi güvenliği herkesin hakkıdır.

Herkesin, her nerede olursa olsun, hukuksal kişiliğinin tanınması hakkı vardır. Yasalar önünde herkes eşittir.

Kimsenin, özel yaşamına, ailesine, konutuna ya da haberleşmesine keyfi olarak karışılmaz, şerefine ve adına saldırılamaz.

Herkesin;

- Bir devlet topraklarında serbestçe dolaşma ve oturma hakkı vardır.
- Yetişkin her kadının ve erkeğin istediği kişi ile evlenme ve aile kurma hakkı vardır.
- Mülkiyet hakkı vardır, kimse keyfi olarak mülkiyetten yoksun bırakılamaz.
- Düşünce, vicdan ve din özgürlüğü vardır.
- Dernek kurma ve derneğe üye olma, sendika kurma, üye olma (silahsız ve saldırısız toplanma koşulu ile) hakkı vardır.
- Seçme ve seçilme hakkı vardır. Kamu hizmetlerinden eşit olarak yararlanabilir.
- Çalışma, işini seçme, sosyal güvenlik, eşit iş için eşit ücret hakkı vardır.
- Herkes eğitim hakkına sahiptir, istediği dalda eğitim alabilir.
- Sağlık ve tıbbi bakım hakkına sahiptir

UYGULAMA FAALİYETİ

İşlem Basamakları	Öneriler
➤ Duruma uygun giyininiz.	<ul style="list-style-type: none">➤ Giyinmede Uyulması Gereken Kurallar başlıklı yazıyı tekrar okuyunuz. Çevrenizde giyimine özen gösteren kişilerle bu kuralları karşılaştırınız Bunu not alıp arkadaşlarınızla tartışınız.➤ Giyinirken yaşınıza, mesleğinize, bulunduğunuz konuma, mevsime uygun kıyafet seçmeye dikkat ediniz. Örneğin, kilolu ve kısa boylu biri iseniz koyu renkli ve boyuna çizgili, küçük desenli ve vücudu sarmayan giysileri tercih ediniz.➤ Ayrıca renk uyumuna dikkat ediniz.
➤ Selamlaşma, hitap etme, tanışma ve tanıştırmayı kurallarına uygun olarak uygulayınız..	<ul style="list-style-type: none">➤ Selamlaşmak, Tanışmak, Tanıştırmak ve Hitap Etmede Uyulması Gereken Kurallar başlıklı yazıyı okuyunuz. Bir arkadaşınızı, bu kurallara uygun olarak başka bir arkadaşınızı tanıştırmak.➤ Tanışma ve tanıştırmada, selamlaşmada bayana, yaşlıya ve üstlerinize öncelik tanıyınız.➤ İnanç, kültür farklılıkları ve kişilik haklarına saygılı olunuz. Bu konu ile ilgili bilgiler için din, ahlak, hukuk ve insan hakları başlıklı konuyu okuyunuz.➤ İnsanların sizden farklı görüşleri, inançları olacaktır. Onların da düşüncelerini saygı ile dinleyiniz ve eleştirilerinizi karşı tarafı kırmadan yapınız.
➤ Kurallara uygun telefon görüşmesi yapınız.	<ul style="list-style-type: none">➤ Telefonla Görüşmede Uyulması Gereken Kurallar başlıklı konuyu okuyunuz. Arkadaşlarınız ve yakınlarınızla telefon görüşmelerinde bu kurallara uyunuz ve bunu alışkanlık haline getiriniz. Sınıf içinde arkadaşınızla bir telefon görüşmesini canlandırınız, bunu öğretmeninizle değerlendiriniz.

ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME

1. Boyasız ayakkabı, ütüsüz ve sökükle kıyafetler kurallarına aykırıdır.
2. Toplumda sosyal ilişkileri belirlemede ve kolaylaştırmada rolü çok büyüktür.
3. Binalarımız, yollarımız, tekniklerimiz, ulaşırma araçlarımız kültürümüzü gösterir.
4. İnsanlar tarafından oluşturulan maddi ve manevi değerleri ile o değerleri ileriki kuşaklara iletme aracımıza.....adı verilir.
5. İnsan Hakları Bildirisi, yılında ilk yazılı metin olarak hazırlanmıştır.
6. Toplum içinde var olan ve uyulması gereken incelik ve saygı kuralı aşağıdakilerden hangisidir?
 - A) Ahlak kuralı
 - B) Gelenek ve görenek
 - C) Görgü kuralı
 - D) Hukuk kuralı
7. Devlet gücüyle uyulması zorunlu hale getirilmiş kurallar aşağıdakilerden hangisidir?
 - A) Hukuk kuralları
 - B) Din kuralları
 - C) Gelenek ve görenekler
 - D) Hiçbiri
8. Aşağıdaki olaylardan hangisi ahlak kurallarına aykırı kabul edilir?
 - A) Otobüste yaşlılara yer vermemek
 - B) Yemekte ağzı dolu iken konuşmak
 - C) Namaz kılmamak
 - D) Sözle sarkıntılık etmek

DEĞERLENDİRME

Konu ile ilgili ölçme sorularını cevapladıktan sonra cevap anahtarından kontrol edin, yanlış cevapladığınız soruların doğrusunu öğrenmek için ilgili konuya geri dönerek tekrar okuyun konunun pekişmesi için yanlış cevapladığınız soruları gözden geçirin.

ÖĞRENME FAALİYETİ-2

AMAÇ

Çevrenizle sağlıklı kişisel ilişkileri geliştirebileceksiniz

ARAŞTIRMA

Olaylara olumlu bakmanın ruh sağlığına faydalarını araştırın ve not alınız.
Duyu organı engelli bir kişinin davranışlarını gözlemleyiniz ve not alınız.

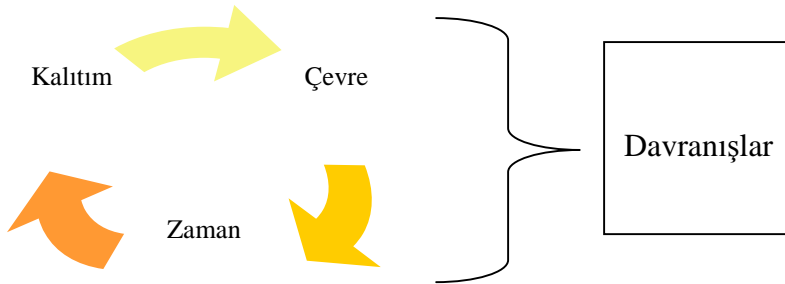
2. KİŞİSEL İLİŞKİLER

2.1. İnsan Psikolojisi

Psikoloji, insan ve hayvan davranışlarını inceleyen bir bilim dalıdır. Davranışlar, belirli çevresel koşullar içinde oluşan olaylar olduğuna göre psikoloji, çevre, organizma ve davranışlar arasındaki etkileşimi inceler.

Etkileşimin ana öğelerinden biri çevredir. Organizmanın alıcı sinir uçlarına etki edebilen her türlü enerji değişikliğine “Uyarıcı” denir. Kırmızı bir trafik ışığının görülmesi, çürük bir dişten gelen sızı gibi...

Aynı uyarıcı karşısında farklı bireyler, farklı davranışlar göstermektedir. Eğer uyarıcılar karşısında farklı bireylerin davranışları hep aynı olsaydı, psikoloji bilimine gerek kalmazdı. Çünkü uyarıcı bilindiği takdirde davranışın tahmini (ne olacağına bilinmesi) çok basit bir işlem olurdu. Özellikle konuşmak, düşünmek ve problem çözmek gibi davranışlar söz konusu olduğunda organizma ile ilgili etmenler, davranışların oluşumuna daha çok katkıda bulunmaktadır.

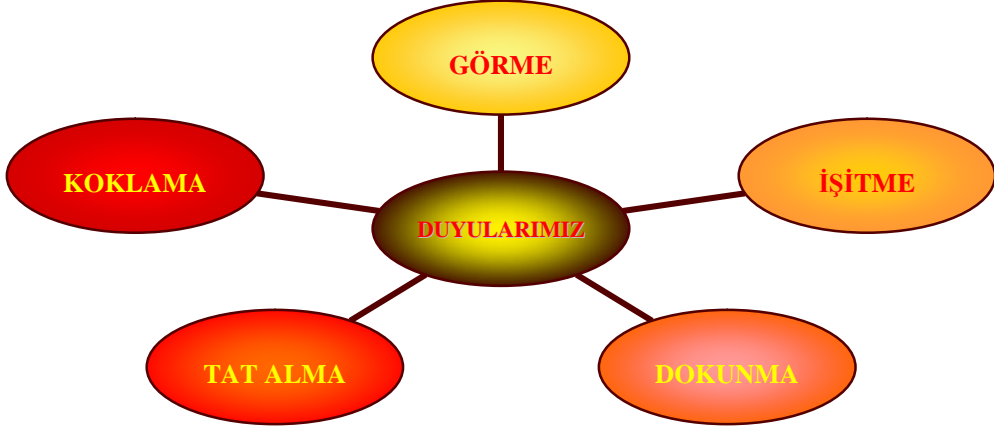
Şekil 1: Davranışların oluşumu

2.2. İnsan Özellikleri

İnsan biyolojik, toplumsal, kültürel ve psikolojik özelliklere sahiptir. Bu özellikler insanları diğer canlılardan farklılaştırır.

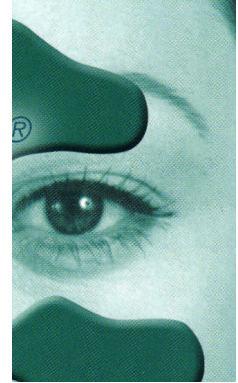
2.2.1. Beş Duyu

Çevredeki her türlü uyarıcıyı duyu organları sayesinde fark edebiliyoruz. Eğer duyarlar olmasaydı bunları başaramaz, yaşamımızı sürdürmede zorluk çekerdik.

Şekil 2: Duyularımız

Görme: Görmemizi sağlayan duyu organımız gözdür ve gözün uygun uyarıcısı ışıktır. Işığın az ya da çok olmasına göre göz bebeği büyür ya da küçülür. Gözde iki tür alıcıya rastlanır. Birincisi, gece görmeye yarayan çubuklar, ikincisi gündüz görmeye yarayan konilerdir. Çubukçuk ve konilerdeki ışığa duyarlı renk hücreleri farklıdır. Bu da insanların hangi renkleri daha kolayca görebileceklerini belirler. Renkler, konilerdeki renk hücrelerinin farklılığı sayesinde algılanır. Bireylerin ayrıntıları algılayabilmesindeki duyarlılığa, Görsel Keskinlik adı verilir. Görsel keskinliği fazla olan kişiler ışık ve renkteki değişimleri, nesneleredeki ayrıntıları daha çabuk fark ederler.

İşitme: İşitme duyu organımız kulaktır. Kulağın uygun uyarıcısı olan ses, titreşen bir cismin yarattığı hareketlerin bir ortamda iletilmesi sonucu ortaya çıkar. Ses genellikle hava ya da su dolu bir ortamda kulağa iletilir. Titreşimler, dış kulak aracılığıyla toplanır.

Koklama: Koku alma duyu organımız burundur. Kimyasal uyarıcılar, koklamada burnun alıcı hücrelerinin emebileceği gazların içindedir. Birkaç gaz molekülü bile koku duyumunu uyarmak için yetebilir. Koklama ve tat alma arasında yakın bir ilişki vardır. Burnumuzu ve gözümüzü kapatarak yediğimiz bir yiyeceği, acı, tatlı, ekşi, tuzlu biçiminde ayırt edebiliriz, ancak yediğimizin ne olduğunu anlamayız.

Tat alma: Tat alma duyumuzun organı dildir. Dilde bulunan tat tomurcukları, içlerine sızan kimyasal maddeler yoluyla bu duyumunu başlatır. Genel olarak, dilin uç kısmı tatlıya, ön-yanları tuzluya, arka-yanları ekşiye ve arka kısmı da acıya duyarlıdır.

Dokunma: Deri bir değil dört ayrı duyunun organıdır. Bunlar, dokunma, sıcak, soğuk ve ağrı adlarını alır. Derinin bir bölgesi belirli bir duyum için duyarlı iken, başka bir bölgesi başka bir duyum için duyarlıdır. Yani dokunma, ağrı, sıcak ve soğuk duyumları derinin her yerinde aynı düzeyde ortaya çıkmaz. Buna da Nokta Duyarlılığı denir.

2.2.2. Düşünme

Bu kitabı okurken düşünmektesiniz, okuduklarınız ile kendi yaşantılarınız ve bilgileriniz arasında ilişki kurmaktasınız. İnsanlar uyanık oldukları zaman genellikle düşünürler. Düşünememek zor bir iştir. Herhangi bir işle meşgulken düşüncelerimiz başka bir konuya kayar. Örneğin, ders dinlerken akşam evde olanlar veya bugün yapmayı planladığınız işleri düşünüyor olmanız mümkün ve genelde bu herkesin yaşadığı şeylerdir. Bu durumlara Hayal Kurmak denir. hayal kurmak da bir düşünme biçimidir.

Düşünme; olay ve nesnelere yerine onların simgelerini (sembol) kullanarak yapılan zihinsel bir işlev ve sorunlara çözüm arama yoludur.

2.2.3. Öğrenme

Öğrenme kavramının kapsamı çok geniştir. İnsanlar öğrenmeye, doğduktan hemen sonra başlayarak önce aileden ve çevreden, okulda öğretmenlerinden, arkadaşlarından, kitaplardan, deneyimlerinden, kısaca yaşam boyu karşılaştığı herkesten ve her şeyden etkilenerek davranışlarını değiştirir, geliştirir ve ömürlerinin sonuna kadar devam ederler.

Öğrenme, yaşantısal deneyimler yoluyla davranışlarda değişiklik oluşturma sürecidir. Farklı bir deyişle öğrenme, yaşantı ürünü, kalıcı izli davranış değişikliğidir.

2.2.4. Zeka

Zekâ, zihinsel becerilerin tümüdür. Zekâda kalıtımın ve çevrenin rolü büyüktür. Dünyayı anlama, tanıma, değerlendirme konusunda zekâ, bilgileri kazanma gücü olarak ortaya çıkar. Böylece zekâ, kalıtsal faktörlerden, sinir sistemi ve duyu organlarının biyolojik yapısından etkilenir.

İyi bir çevrede büyüyen, sevgi ve ilgi gören ailelerin çocuklarının daha zeki olduğu gözlenmiştir.

2.2.5. Duygu

Duygu ve heyecanlar olmaksızın yaşam çok sıkıcı olurdu. Duygu ve heyecanlar yaşama renk katar, yaşamın tuzu biberi olurlar. Okula başladığımız ilk günün heyecanını hatırlayın. Çocukluk günlerinin acı düş kırıklıkları bile hatırlandığında eğlence kaynağı olur.

İnsanlar, iç ve dış dünyadan etkilenir. Bu etkiler onlarda hoşlanma ve acı duyma gibi iki şekilde ortaya çıkar. Hoşlandığımız şeyi sever, ona yaklaşırız. Hoşlanmadıklarımızdan da kaçırız, işte bu duruma Duygu denir. Bir başka ifadeyle duygu, duyumların organik ve ruhsal yaşantıyı etkilemesi anlamındadır.

Duygulanma ise bazı uyarıların ve fizyolojik işlevlerin iç dengeyi ve ruhsal yaşantıyı olumlu veya olumsuz etkilemesi ve bu etkinin bilinçte anlam kazanmasıdır.

2.2.6. Dikkat

Derste öğretmeni anlayarak dinleyen ve aklından başka bir şey geçirmeyen öğrenci dikkat halindedir. Televizyonda önemli bir haberi izleyen veya çok sevdiği bir arkadaşından cep telefonuna gelen mesajı okuyan insan, dikkat halindedir. Bir yemeğin tuzluluk derecesini veya tadını anlamaya çalışmak, burnumuza gelen kokunun neye ait olduğunu anlamaya çalışmak, dikkat halidir. Bu ve benzeri şeyleri anlamaya çalışmamak, gereği gibi yapmamak dikkatsizliktir. Ders anlatan öğretmeni, kendini zorladığı halde dinleyemeyen, aklına gelen başka şeyleri kafasından atamayan öğrenci dikkatsizdir.

Dikkat; bütün ruhsal faaliyetin ve uyarıcının bir duyumda ve bir davranışta toplanması, bir yönelmedir. Dikkat, zihin çalışmasının ve duyguların bir uyarıcı üzerinde toplanması halidir.

2.2.7. Unutma

Öğrendiğimiz her şeyi hatırlayabilseydik ne iyi olurdu. Hepimiz kocaman bir bilgi deposu olurduk. Ayrıca öğrenme için çok zaman harcamazdık. Çünkü, unuttuklarımızı yeniden öğrenmek zorunda kalmazdık. Gerçekte, öğrendiklerimizin çoğunu, çok çabuk unuturuz. Unutma, öğrenmenin tersi olan bir bellek işlevidir. Yani öğrenilenlerin zihinde yeniden canlandırılmaması olayıdır.

2.2.8. Merak

İnsanların bilmedikleri bir şeyi anlamak veya öğrenmek için duydukları istektir.

Günlük yaşamda meraklı olmak, bazen olumsuz karşılanır. Sorulmaması daha uygun olan soruları soran kişiler, olumsuz nitelikteki meraklılardır. Bu tip kişiler etrafındakileri rahatsız ederler. Eğer merakımız yeni gelişmeleri, işle ilgili değişiklikleri öğrenmeye yönelik olursa takdir edilen, istenilen bir davranış sayılır.

2.2.9. Kıskançlık

Kıskançlık; kendinden üstün, başarılı, güzel, mutlu, olanlara katlanamamak diye de tanımlanabilir. Kıskançlık, olumsuz duygulardan biridir. Ayrıca kıskançlık, düşmanlık ve kızgınlık duyguları ve kendine güvenmeme ile de yakından ilgilidir.

2.2.10. Gelişme

Gelişme; doğum öncesi dönemden ölüme dek bireylerin yaşamlarında dönem dönem oluşan değişiklikler biçiminde tanımlanır. Büyüme ve olgunlaşma kavramları ile de ilişkilidir. Büyüme, bireylerin fiziksel olarak değişmeleridir: Boyun uzaması, kilonun artması gibi. Olgunlaşma, organların belli bir işlevi yerine getirebilecek hale gelmesidir. Örneğin; 2-6 yaş arasındaki bir çocuk kendi yemeğini yemeyi, giyinmeyi başarabilir.

2.2.11. Davranışlar

Davranış; insanların gözlenebilir hareketlerini kapsadığı gibi duyguları, tutumları ve zihinsel süreçleri diğer bir deyişle, doğrudan gözlenemeyen tüm içsel olayları kapsar.

İnsanların; beslenmek, barınmak, acı veya ağrıyı dindirmek, sevmek, sevilmek, takdir edilmek gibi ihtiyaçları onların davranışlarıyla belirlenir.

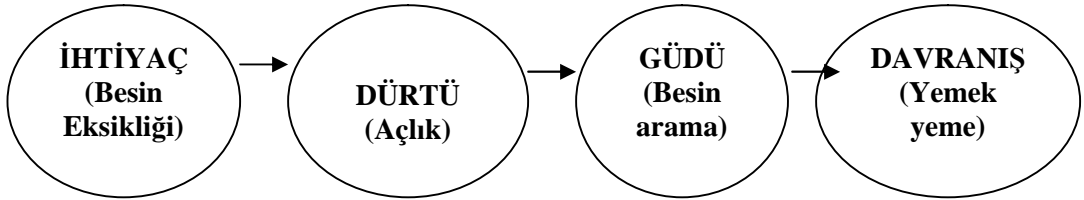
2.2.12. Güdüler

Güdü , canlıları belli hedeflere yönelten ihtiyaç, istek ve dürtü gibi davranışlardır. Örneğin, kişinin susuzluk ihtiyacını gidermek için bir şeyler içmesi, canının sıkıntısını gidermek için çeşitli işlerle uğraşması, güdüsel davranışlardır.

Güdüsel davranışların bir kısmının fizyolojik ihtiyaçlardan kaynaklandığı, bir kısmının da sosyal ilişkiler içinde öğrenildiği kabul edilir. Örneğin, organizmadaki su, oksijen ve kan şekeri oranları, açlık, susuzluk, ısı derecesinin düzenlenmesi gibi güdüsel durumlar, sinir sistemi ve diğer fizyolojik süreçler tarafından kontrol edilmektedir. Belli bir işte başarılı olma isteği, para ve toplumsal statü kazanma istekleri fizyolojik değil, öğrenilen güdülerdir.

Eksiklerin giderilmesi yönünde organizmada beliren güce “Dürtü”, ihtiyacı gidermek için gösterilen eğilime de “Güdü” denir.

Güdü- dürtü ilişkisi aşağıdaki gibi açıklanabilir.

Şekil 3: Güdü, Dürtü İlişkisi

2.2.13. Değer Yargıları

Toplumsal değerleri doğruluk, namus, başarı, dayanışma olarak kabul edebiliriz.

Değer yargıları, davranışları belirlemede önemli bir etkidir. Sahip olunan değer yargıları yaşa ve zamana göre değişebilir. Kuşaklar arasında farklılıklar gösterebilir. Örneğin, lise düzeyinde bir genç kızın ailesi, karşı cinsle arkadaşlık etmesini, gece dışarıya çıkmasını istemezken, ergenlik çağındaki bir delikanlı için bunlar doğal davranışlar olarak kabul edilir.

2.2.14. Şuur (Bilinç)

Şuur, kişinin olayların ve çevrenin farkında olmasıdır. Kişinin kendi yaptıklarının, düşündüklerinin, hissettiklerinin neler olduğundan haberdar olmasıyla ilgilidir. Olayları yaşıyorken, kendisinin bilincinde olan kişi, olaydan nasıl etkilendiğini bilir. Bilinçli kişinin çevreyle ilişkileri de iyidir. Dolayısıyla başarıları da yüksektir.

“Çok bilinçli insan“ diye adlandırılan kişi, etrafında olup biteni kolaylıkla algılayan, farkına varan ve gerçekçi olarak değerlendiren kişidir.

2.2.15. Kişilik

Kişilik, insanın toplumsal hayatı içinde edindiği ve onu diğer insanlardan ayırt eden alışkanlıklar, davranışlardır.

Kişilik tutum, değer, umut, sevgi, nefret, alışkanlık gibi özelliklerden oluşur. Kişilik kavramı ile karakter kavramı her zaman birbirine karışır. Bu kavramlar birbirinden farklıdır. Karakter, kişiliğin değerlendirilmesi ile ilgilidir. Bir kişi için “Arkadaş canlısı, dürüst, sevecen.” derken onun kişiliği değerlendirilmektedir. Fakat aslında karakteri kastedilmektedir.

Kişiliğin gelişmesinde, kalıtım ve çevrenin etkileşimi de önemlidir.

Yaşamın Yankısı

Bir aile pikniğe gitmişti. Anne öğle yemeği için yanlarında getirdikleri yiyecekleri hazırlarken baba ve oğlu da ormanda yürüyüşe çıkmaya karar verdiler. Uzun bir tırmanıştan sonra düzlüğe çıktıklarında çocuğun ayağı bir ağaç köküne takıldı ve yuvarlanarak boşluğa düştü. Düşerken canı yanan çocuk avazı çıktığı kadar bağıyordu: “Ahhh!”

Ayağa kalkmaya çalışırken ileride bir dağın tepesinden “Ahhh!” diye bir ses duydu. Şaşkınlıkla babasına baktı. Sesin babasından gelmediğini anlayınca merakla bağırdı: “Sen kimsin?”. Aldığı yanıt “Sen kimsin?” oldu. Çocuk gelen yanıtı sinirlenip “Sen bir korkaksın!” diye bağırdı.

Dağdan gelen ses: “Sen bir korkaksın!” diye yanıt verdi. Çocuk babasına dönüp “Baba ne oluyor böyle ?” diye sordu.

“Oğlum” diye söze başladı babası “Dinle ve öğren.” . Dağa dönüp “Sana hayranım” diye bağırdı. Yanıt hemen geldi “Sana hayranım.” Baba tekrar bağırdı:“ Sen muhteşemsin.” Gelen yanıt “Sen muhteşemsin.” oldu.

Çocuk, babasını dikkatle izlemesine karşın ne olduğunu bir türlü anlayamamıştı. Babası, soran gözlerle bakan oğluna açıklamaya devam etti: “ İnsanlar buna ‘Yankı’ derler ama aslında bu yaşamdır’.”.

UYGULAMA FAALİYETİ

İşlem Basamakları	Öneriler
<p>➤ Fiziksel ve ruhsal yönden kendinizi değerlendiriniz.</p>	<p>➤ İnsan psikolojisi ve insan özellikleri başlıklı konuyu okuyunuz.</p> <p>➤ Bu bilgiler doğrultusunda kendinizi fiziksel ve ruhsal yönden tanımlayan özelliklerinizi yazınız ve isim belirtmeden arkadaşınıza okutunuz, sizi tanıyabilecek mi? Bunun sonucunda şunu öğreneceksiniz.</p> <p>a)Arkadaşınız sizi tanıyabildiyse demek ki duygularınızı ve düşüncelerinizi davranışlarınıza yansıtabiliyorsunuz.</p> <p>b)Arkadaşınız okuduklarından sizi tanıyamadıysa, düşünce ve duygularınızı davranışlarınıza yansıtamıyorsunuz demektir.</p>
<p>➤ Çevrenizdeki insanlarla sağlıklı iletişim kurunuz.</p>	<p>➤ Ailenizin ve arkadaşlarınızın kişisel özelliklerini gözlemleyiniz.</p> <p>➤ Kolay ve sağlıklı iletişim kurabilmek için ilgili kişinin özellikleri göz önünde bulundurunuz. Örneğin, sorunlarını anlatmak istemeyen birinin üzerine çok fazla gitmeyin, sizinle paylaşmaya hazır değilse bu konuda zorlamayınız.</p> <p>➤ Arkadaşlarınızla daha iyi ve sağlıklı iletişim kurabilmek için onların kişisel özelliklerini bilmeniz faydalı olacaktır. Davranışlarını belirleyecek ve kolay iletişim kurabileceksiniz. Bu konu hakkındaki düşüncelerinizi öğretmeninizle paylaşın ve görüşlerinden yararlanın.</p>

ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME

Aşağıdaki sorulara cevap vererek kazandığınız bilgileri değerlendiriniz.

1. Bireylerin ayrıntıları algılayabilmesindeki duyarlılığa ne ad verilir?
2. Dilin uç kısmı duyarlıdır.
3. Zihinsel becerilere ne ad verilir?
4. Organları belli bir işlevi yerine getirebilecek hale gelmesine.....adı verilir.
5. Kişinin olayların ve çevrenin farkında olmasına denir.
6. Davranışların oluşumunu sağlayan etkenler aşağıdakilerden hangisidir?
 - A) Çevre-Zaman-Uyarıcı
 - B) Kalıtım-Çevre-Uyarıcı
 - C) Uyarıcı-Zaman-Kalıtım
 - D) Çevre-Zaman-Kalıtım
7. Çürük bir diştten gelen ağrı nedir?
 - A) Etkileşim
 - B) Uyarıcı
 - C) Kalıtım
 - D) Organizma
8. Eksikliklerin giderilmesi yönünde organizmada beliren güce ne ad verilir?
 - A) Dürtü
 - B) Gudu
 - C) Şuur
 - D) Gelişme

DEĞERLENDİRME

Konu ile ilgili ölçme sorularını cevapladıktan sonra cevap anahtarından kontrol edin, yanlış cevapladığınız soruların doğrusunu öğrenmek için ilgili konuya geri dönerek tekrar okuyun konunun pekişmesi için yanlış cevapladığınız soruları gözden geçirin.

ÖĞRENME FAALİYETİ-3

AMAÇ

Toplumsal gruplarla sağlıklı ilişki kurabilecek ve geliştirebileceksiniz.

ARAŞTIRMA

Çevrenizdeki aile biçimlerini araştırınız,

Aileler hakkındaki görüşlerinizi not alarak sınıf ortamında tartışınız.

Hangi mesleği seçeceksiniz? Neden? Seçeceğiniz meslekle ilgili araştırma yapınız ve not alınız.

İnsan hakları ihlali olduğunu düşündüğünüz gazete haberlerini keserek toplayınız, sınıfta tartışınız.

3. BİREY VE TOPLUM

3.1. Toplumsal Gruplar

İnsan, yaşamak için fiziksel ve ekonomik ihtiyaçlarının giderilmesi bakımından olduğu kadar, kişisel gelişmesi ve doyumu bakımından da diğer insanlara bağımlıdır. İnsanlar gibi hayvanlar da gruplar halinde yaşar, yardımlaşma ve işbirliği yaparlar. Ancak toplum ve toplumsal grup kavramları insanlar için kullanılır.

3.1.1. Aile Grupları

Aile; içinde insan türünün üretildiği, toplumsallaşma sürecinin ilk ve en etkili biçimde yer aldığı, ana-babalar ile çocuklar arasında birincil ilişkilerin kurulduğu, ekonomik etkinliklerin yer aldığı bir toplumsal kurumdur.

3.1.2. Aile Biçimleri

Üye Sayısı Bakımından;

- Çekirdek Aile: Karı-koca ve evlenmemiş çocuklardan oluşur.
- Geniş Aile: Kan bağı olanlardan ve onların çekirdek ailelerinden oluşur.

Aile Üyeleri Arasında Otoritenin Dağılımı Bakımından

Ataerkil Aile : Babanın egemenliğine dayalı aile.

Anaerkil Aile : Annenin egemen olduğu aile.

Eşitlikçi Aile : Baba ve annenin eşit otoriteye sahip olduğu aile.

Evlenme Biçimleri Bakımından, Eşlerin Sayısına Göre:

Tek eşli aile (Monogami) : Bir erkek ve bir kadının evlenmesiyle oluşan aile.

Çok eşli aile (Poligami)

Çok karılılık (Polyandri) : Erkeğin, birden çok kadınla aynı zamanda evli olduğu aile.

Çok kocalık (Polijini) : Bir kadının birden çok erkekle aynı zamanda evli olduğu aile.

Soyun Belirleniş Biçimine Göre

Baba soyluluk : Çocukların, torunların ... ayrıcalık ve ödevlerinin baba soyundan geldiği aile.

Ana soyluluk : Çocukların, torunların ... ayrıcalık ve ödevlerinin ana soyundan geldiği aile.

İki soyluluk : Çocukların, torunların ... ayrıcalık ve ödevlerinin ana ve baba soyundan geldiği aile.

Evli Çiftin Oturma Yerine Göre

Babayerlilik (Patrilokalite) : Evlenen çift, kocanın ailesiyle oturur.

Anayerlilik (Matrilokalite) : Evlenen çift, kadının ailesiyle oturur.

Ev açma (Neolokalite) : Evlenen çift kendi başlarına oturur.

Eşlerin Toplumsal Üyeliği Bakımından

İçten Evlenme (Endogami) : Aynı boy, köy, kabile vb. toplumsal kümenin üyeleri arasında evlenmelere izin verme.

Dıştan Evlenme (Exogami) : Aynı topluluk üyeleri arasında evlenmelerin yasaklanması.

Paylaşmak

Yaşam, yaşamayı... Mutluluk, gülümsemeyi... Sevgi, hak etmeyi... Vefa, anımsamayı... Dostluk paylaşmayı bilenler için vardır sanılmasına karşın gerçekte bu, bildiklerini uygulayabilenler için vardır.

3.1.3. Komşular

İnsan ilişkilerinin gerçekleştiği bir diğer ortam, komşuluktur. Aile ortamı nasıl zorunluluk ortamı ise komşuluk da zorunlu beraberliği gerektiren bir ortamdır. Öncelikle apartman komşuluğu yakın beraberliğin tipik bir örneğidir. Zorunlu olarak yüz yüze gelmenin gerektiği insan ilişkilerinin sağlıklı olması, huzurlu yaşamın şartıdır.

Acil bir durumda komşusunun yardımı herkes için gerekebilir. “Ev alma komşu al” atasözü, “Komşusu açken, kendisi tok yatan bizden değildir.” Hadisi, komşuluk haklarını ve ilişkilerini vurgulayan değerlerimizdir.

3.1.4. Arkadaş Grupları

Arkadaşlık ilişkileri, kişileri olgunlaştıran ve onları sosyal varlıklar haline getiren önemli bir olgudur.

İnsanlar arası iletişim kurulduktan sonra ilişkilerin daha yoğun olması beklenir. Bu yoğun ilişkiler döneminde (arkadaşlık grubunda) kişilerin öncelikle kendi kendilerini sonra da karşıdaki arkadaşını tanımasını sağlıklı ilişkiler açısından önemlidir.

Arkadaşlık ilişkileri çocuğun evinde karşılanmayan önemli gereksinimlerdendir. Arkadaş edinmek ve ilişkiyi sürdürmek, belli bir olgunluk ister. Bu bakımdan bir insanın sosyal ve ruhsal olgunluğunu, arkadaşlarına bakarak tahmin ederiz. Atalarımızın “Bana arkadaşını söyle, sana kim olduğunu söyleyeyim.” sözü arkadaşlık etkileşimine işaret etmektedir.

3.1.5. Meslek Grupları

Her mesleğin üyeleri kendi çıkarlarını ve haklarını korumak, sorunlarını dile getirmek amacıyla örgütlenir. Günümüzde aynı meslek üyelerinin bir araya gelerek örgütlenmeleri, demokratik yaşantının da bir gereği olarak kabul edilmektedir.

Meslek grupları, grubun gerektirdiği sağlıklı insan ilişkilerine özen gösterdikleri gibi, mesleki örgütlenmenin şartlarına da dikkat etmelidir. Bu şartlar, meslek sahibinin mesleki bilgisi (teorik ve pratik), mesleğe giriş denetimi (üyelik sertifikası), meslek ahlakı ve çalışma özgürlüğüdür. Ayrıca her mesleğin, meslek grubu olarak özellikleri vardır.

Çeşitli yollarla çok para kazanmak, statüsü yüksek bir meslek sahibi olmak, mutluluk için yeterli olmamaktadır. Bunun örneklerini toplumda görüyoruz.

Meslektaşının kazanmasını istemeyen ve meslek arkadaşlarıyla işbirliğinden kaçınan bir insanın mutlu ve huzurlu olduğu söylenemez. Bu nedenle, aynı meslek elemanlarının bir araya gelerek oluşturdukları meslek grupları, insan ilişkilerinin geliştirileceği ortamlar olarak değerlendirilmeli ve desteklenmelidir.

3.1.6. Baskı Grupları (Sendika, dernek, siyasi parti vb.)

Sendikalar, çalışanların haklarını korumak, geliştirmek, eğitim ve verim düzeylerini yükseltmek amacıyla oluşturulan kurumlardır.

Sendikalar, üyelerinin sosyal ve ekonomik haklarının korunması ve geliştirilmesini amaçlar. Bu en doğal hakkın sağlanması idealine, sağlıklı insan ilişkileriyle ulaşılabilir.

Dernekler, belli bir amacı gerçekleştirmek üzere kurulan sosyal kurumlardır. Vakıflar da benzer amaçla kurulan sosyal kurumlardır. Sosyal yardımlaşma kurumlarının özünde, insanlar arasında iyi ilişkiler kurarak, belli amaçların gerçekleşmesi düşüncesi vardır.

Siyasi partiler, toplumsal ve demokratik yaşantının gereği olarak kurulan siyasi gruplardır. Partilerin de amacı sonuçta topluma hizmettir. Partilerin siyasal hizmet araçları olduğu, temelde insan mutluluğunun esas alındığı akıldan çıkarılmamalıdır. Hırs, öfke, tutarsız iddialar ve yapıcı olmak yerine yıkıcı davranışlar siyasi hareketliliği bozan yanlışlıklardır. Her tür ve düzeyde faaliyet gösteren sosyal kurum ve kuruluşlar amaçlarına düzenli insan ilişkileriyle ulaşabilirler.

3.1.7. Oyun Grupları

Bazı anne-babalar, çocuğunun yaşlılarıyla oynamasını engeller. Çocuğuna hem anne-baba, hem de arkadaş olabileceğini sanırlar. Çocuğuyla yer, içer, oynar, gezerler. Böylece çocuklarının yaşlılarıyla ilişkisini ya açıktan ya da dolaylı olarak kısıtlarlar. Böyle anne-babalar ya içe dönük bir yaşam sürdürdüklerinden, ya da aşırı koruyucu anne-baba tutumu gösterdiklerinden bu yolu seçmektedirler.

Oysa, çocuğun kendi yaşlıları ile oyun gruplarına katılması, kendine güvenmesi, kendini kolay ifade edebilmesi sağlıklı bir kişilik geliştirmesi açısından önemlidir.

3.1.8. Okul Grupları

Aileden sonra ikinci temel sosyal grup, çocuğun okulu, sınıfı ve arkadaşlarıdır. Bu sosyal çevrede, öğrenci-öğretmen ilişkisi çocuğun kişiliğini oluşturan temel etkidir.

Okulda insan ilişkileri çeşitli düzeylerde devam eder. Çocuğun sıra arkadaşlarıyla ilişkileri, grup üyeleriyle eğitsel kol çalışmalarındaki görev ilişkileri, sınıf arkadaşlığı ilişkileri, servis arkadaşlığı ilişkileri ve diğer sınıflardaki öğrencilerle ilişkileri okuldaki insan ilişkilerine örneklerdir.

3.2. Toplumsal Etkileşim

İnsanlar toplumda her vesileyle etkileşimde bulunurlar. Evde, okulda, iş yerinde ve arkadaşlık gruplarında.

Etkileşim; ortak eylemin, ortak eyleme katılanlar (kişiler) tarafından görülen duygusal gücüdür.

Etkileşimler, bir grubun üyeleri arasında veya bir grubun bir üyesiyle bütün grup arasında oluşan alma-verme sürecidir. Etkileşimin duygusal yönü ile ilgili kavramlar şunlardır:

İyi niyet
Ön yargı
Sevgi
Saygı
Hoşgörü
Fedakârlık

Sevmek ve Sevilmek

Sacha Guitry'e "Dünyada en güzel şey nedir?" diye sordular. Guitry, bu soruyu "Sevmek" diye yanıtladı.

"Peki ondan sonra?"

"Sevilmek." dedi, Guitry.

"Neden sevmek, sevimden daha güzel?" diye sordular.

Guitry, "İnsan", dedi. "Sevdiğine, sevildiğinden daha çok emindir de ondan."

İnsanlar ve Önyargıları

Eşinin ölümünden sonra köydeki evinde tek başına yaşamak zorunda kalan hamile bir kadın vardı. Kadın gündüzleri tarlada çalışır, akşam olunca da evinin yolunu tutardı. Bir gün eve dönerken yol kenarında bulduğu yaralı bir gelinciği acıyarak kucağına aldı ve eve götürdü. Evcil bir hayvan olmayan gelincik, zamanla uysallaştı. Eve ve kadına o kadar alışmıştı ki, kadının yanından bir an bile ayrılmaz olmuştu. Birkaç ay sonra kadının çocuğu doğdu. Eve neşe ve mutluluk getiren bu küçük yavrucağı gelincik de çok sevmiş, artık ailesi olarak gördüğü bu anne ile yavrucağa gönülden bağlanmıştı. Kadın tek başına tüm zorluklara rağmen günler geçti. Eve yiyecek alabilmek için çalışmak zorunda kalan kadın, bir gün yavrusunu gelincikle evde yalnız bırakarak, çalışmak üzere tarlaya gitti. Yorucu bir günün ardından akşam eve dönen kadın, gelinciği ağzı kanlı bir halde yerde yatarken bulunca beyninden vurulmuşa döndü. Çıldırılmışçasına yerde yatan gelinciğe saldırıp, oracıkta hayvanı öldürdü. Tam o sırada bebeğin odasından bir ağlama sesi gelince, anne doğruca odaya yöneldi ve heyecanla odaya girdi. Odada beşiği, beşiğin içinde gülücükler dağıtan bebeğini ve bebeğin yanında duran parçalanmış yılanı gördü.

"Ne kadar hazin bir çağda yaşıyoruz. Bir ön yargıyı ortadan kaldırmak, bir atomu parçalamaktan daha güç"

A.Einstein

3.3. Toplumsal Rol

Bireylerin tüm yaşamları; bir aile üyesi (baba, koca, karı, çocuk, abla, ağabey, dayı, teyze vb.), bir işyeri üyesi (müdür, memur, hizmetli, doktor, mühendis, işçi vb.), bir dernek üyesi (başkan, üye, yönetim kurulu üyesi, denetçi vb.), bir arkadaş grubu üyesi, bir köy ya da mahalle üyesi vb. olarak geçmektedir. İşte bireylerin bir yerde baba, bir başka yerde oğul, bir üçüncü yerde müdür ya da memur, bir dördüncü yerde dernek üyesi, beşinci yerde okul-aile birliği üyesi olarak toplumsal rolleri vardır ve bireyler bu rolleri üstlenmek durumundadırlar.

3.4. Toplumsal Statü

Gruptaki her role grup üyeleri tarafından az ya da çok olumlu bir değer yüklenir. Bazı roller genellikle olumlu diğerleri ise daha az olumlu değerlendirilir. Statü, bu rol konumlarının değerlendirilmesine işaret eder. O halde konum, kişinin sosyal yapıdaki yerini, statü de grup üyesi tarafından bu konumun değerlendirilmesini ifade eder. Mesleği, eğitimi, geliri, sosyo-kültürel çevresi, ailenin geçmişi kişinin statüsünü belirler.

Statüler iki grupta ele alınır:

- Edinilmiş Statü** : Bireylerin yetenek ve becerilerine bakmadan bir statüye getirilmesi (kayırlmış kişiler)
- Kazanılmış Statü** : Bireylerin başarı ve becerilerin uygun mevkilere atanması

UYGULAMA FAALİYETİ

İşlem Basamakları	Öneriler
<p>➤ Toplumsal grupları özelliklerine göre ayırt ediniz.</p>	<p>➤ Aileniz ile sorunlarınızı paylaşabiliyor musunuz? Paylaşamıyorsanız nedenlerini araştırınız. Kendinizde ve ailenizde gördüğünüz hataları not alın öğretmeninizle veya rehberlik servisi ile değerlendiriniz.</p> <p>➤ Aile başlıklı konuyu okuyunuz ve düşüncelerinizi arkadaşlarınızla paylaşınız. Sizin için ideal aile nasıl olmalıdır? Sınıf ortamında tartışınız.</p> <p>➤ Komşularla ilgili konuyu okuyarak, onlarla sağlıklı ilişkiler kurabilmek için gerekli olan titizliği gösteriniz.</p> <p>➤ İleride seçmek istediğiniz meslek hakkında bilgi edininiz. Bu mesleği yapanlardan görüşlerini alınız. meslekte başarılı olup olamayacağınızdan emin olunuz. Meslek grupları başlıklı yazıyı tekrar okuyunuz.</p>
<p>➤ Çevrenizdeki toplumsal gruplarla sağlıklı iletişim kurunuz.</p>	<p>➤ Çevrenizdeki sosyal gruplarla görüşüp çalışmalarını hakkında bilgi toplayınız. Üye olabileceğiniz sosyal grup varsa üye olunuz. Onların çalışmalarını yazarak sınıfa getiriniz. Arkadaşlarınızla tartışınız. Çevrenizdeki sosyal gruplarla sağlıklı iletişim kurabilmeniz için size düşen görevleri yerine getiriniz. Rolünüze uygun davranışlarda bulununuz. Büyüklerinize, amirlerinize, öğretmenlerinize saygılı olmaya özen gösteriz, davranış kurallarına uyunuz. Bu konu ile ilgili “Toplumsal ilişkiler” başlıklı konuyu okuyunuz.</p>

ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME

Aşağıda ki sorulara cevap vererek kazandığınız bilgileri değerlendiriniz.

1. İçinde insan türünün üretildiği, toplumsallaşma sürecinin ilk ve en etkili biçimde yer aldığı, ana-babalar ile çocuklar arasında birincil ilişkilerin kurulduğu, ekonomik etkinliklerin yer aldığı toplumsal kuruma adı verilir.
2. Çalışanların haklarını korumak, geliştirmek, eğitim ve verim düzeylerini yükseltmek amacıyla oluşturulan kurumlara.....adı verilir..
3. Oyun grupları, çocuğun sağlıklı bir geliştirmesinde önemli rol oynar.
4. Ortak eylemin, ortak eyleme katılanlar tarafından görülen duygusal gücüne denir.
5. Kişinin sosyal yapıdaki yerine denir.
6. Grup üyesi tarafından konunun değerlendirilmesine denir.
7. Babanın egemenliğine dayalı aileye ne ad verilir?
 - A) Ataerkil aile
 - B) Anaerkil aile
 - C) Eşitlikçi aile
 - D) Geniş aile
8. Üyeler arasında belli ilişkileri bulunan ve her üyenin grubun varlığını, simgelerini bilinçli olarak fark ettiği, iki ya da daha çok kişiden oluşan insan topluluğu aşağıdakilerden hangisidir.
 - A) Toplumsal Grup
 - B) Kişisel Grup
 - C) Baskı Grupları
 - D) Toplumsal Etkileşim

DEĞERLENDİRME

Konu ile ilgili ölçme sorularını cevapladıktan sonra cevap anahtarından kontrol edin, yanlış cevapladığınız soruların doğrusunu öğrenmek için ilgili konuya geri dönerek tekrar okuyun konunun pekişmesi için yanlış cevapladığınız soruları gözden geçirin.

CEVAP ANAHTARLARI

ÖĞRENME FAALİYETİ 1 CEVAP ANAHTARI

1	Giyim kurallari
2	Gelenek ve görenekler
3	Maddi
4	Kültür
5	1789
6	(C)
7	(A)
8	(D)

ÖĞRENME FAALİYETİ 2 CEVAP ANAHTARI

1	Görsel Keskinlik
2	Tatliya
3	Zeka
4	Olgunlaşma
5	Şuur
6	(D)
7	(B)
8	(A)

ÖĞRENME FAALİYETİ 3 CEVAP ANAHTARI

1	Aile
2	Sendika
3	Kişilik
4	Etkileşim
5	Konum
6	Statü
7	(A)
8	(A)

MODÜL DEĞERLENDİRME

Modülü bitirdiniz.

Modül sonunda kazanacağınız yeterliliği kazanıp kazanmayacağınızı ölçen bir ölçme aracı öğretmeniniz tarafından hazırlanarak size uygulanacaktır.

Bu uygulama sonucunda bir üst modüle geçip geçmeyeceğiniz size öğretmeniniz tarafından bildirilecektir.

KAYNAKLAR

- ACAR Gülde, **Davranış Bilimlerine Giriş**, Anadolu Üniversitesi, Ankara, 1983.
- ALTAN Ömer Zühtü, **İş ve Güvenlik Hukuku**, Anadolu Üniversitesi, Eskişehir, 1988.
- Ankara Valiliği İnsan Hakları, **Uluslararası Temel Bilgileri**.
- ARICI Hüsnü, **Davranış Bilimlerine Giriş**, Anadolu Üniversitesi, Ankara, 1983.
- AYDIN Orhan, **Davranış Bilimlerine Giriş**, Anadolu Üniversitesi, Ankara, 1983.
- BAYRAKTAR Rüveyde, **Davranış Bilimlerine Giriş**, Anadolu Üniversitesi, Ankara, 1983.
- CAN Niyazi, **İnsan İlişkileri**, Gün Yayıncılık, Ankara, 1975.
- ÇELİK Abdullah, **İnsan İlişkileri**, Tütibay Yayınları, Ankara, 1997.
- ÇOŞTUR Recai, **Davranış Bilimleri Giriş**, Anadolu Üniversitesi, Ankara, 1983.
- ERKUL İlhan, **İş ve Güvenlik Hukuku**, Anadolu Üniversitesi, Eskişehir, 1987.
- ESKİ Rüksan, **Davranış Bilimlerine Giriş**, Anadolu Üniversitesi, Ankara, 1983.
- EYİCİL Ahmet, **İnsan İlişkileri**, Gün Yayıncılık, Ankara, 1975.
- GEREK Nüvit, **İş Güvenlik Hukuku**, Anadolu Üniversitesi, Eskişehir, 1987.
- GÜVEN Ercan, **İş ve Güvenlik Hukuku**, Anadolu Üniversitesi, Eskişehir, 1987.
- HAVADAROĞLU Selim, **Davranış Bilimlerine Giriş**, Anadolu Ü. Ankara, 1983.
- KORKUT Fidan, **İnsan İlişkileri**, Ecem Yayıncılık, Ankara, 1995.
- **Meydan Lorraine Gençlik Ansiklopedisi**
- OZANKAYA Özer, **Davranış Bilimlerine Giriş**, Anadolu Üniversitesi, Ankara, 1986.
- SAVAŞIR İskender, **Davranış Bilimlerine Giriş**, Anadolu Üniversitesi, Ankara, 1983.
- ŞAHİN Deniz, **Davranış Bilimlerine Giriş**, Anadolu Üniversitesi, Ankara, 1983.
- ŞEVKATLİ Murat, **İnsan İlişkileri**, Tutibay Yayınları, Ankara, 1997.

- TEGİN Buket, **Davranış Bilimlerine Giriş**, Anadolu Üniversitesi, Ankara, 1983.
- TOPÇU Sedat, Davranış **Bilimlerine Giriş**, Anadolu Üniversitesi, Ankara, 1983.